

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica šte. 6.

GLASNIK

Naročnina znaša:

celoletna K 4.—
pololetna „ 2.—
četrletna „ 1.—
Posamezna šte. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 51.

V Ljubljani, dne 19. decembra 1913.

Leto VI.

NAŠIM NAROČNIKOM!

Ker izvajajo črkostavci pasiven odpor, je naš list izšel v zmanjšani obliki. Če bo list bodoče tedne izhajal, ko je napovedana stavka tiskarjev, ne vemo. Naročnike prosimo potrpeti, če bo mogoče kak teden list izostal. Vesel Božič in veselo novo leto vsem naročnikom in sotrudnikom želita

Uredništvo in upravnništvo.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Naporna dela, ki jih delavke v tobačnih tvornicah ne smejo delati. Večkrat smo imeli priliko čuti iz krogov tobačnih delavk, da se jim nalagajo dela, ki jih zmagati ne morejo. Glavno ravnateljstvo tobačne rešije je izdalo že leta 1901. odlok, ki določa, česa delavke v tobačnih tvornicah ne smejo delati. Ker je odlok že star, zato se nadzorno osebje nanj ne ozira, ker je pozabilo nanj, a vzbuditi hočemo zopet nanj spomin in zato ga objavljamo. Dotični odlok slove: Odlok z dne 30. oktobra 1901, št. 34.424. **Naporna dela, ki jih delavke ne smejo delati.**

Delovni red za c. kr. tobačne tvornice v § 6. določa, da se delavkam ne smejo taka dela nalagati, ki jih z ozirom na njih fizične moči brez škode na zdravju ne morejo vzdelati. Kljub tej prepovedi se od časa do časa pripete nezgode, ki jih povzročijo preveliki telesni napori delavk. Glavno ravnateljstvo zato navaja vrsto del, ki jih ženske ne smejo delati. Predvsem se morajo razločevati dela, ki naj jih moški delajo, privlačevalna dela (Schlepparbeiten) v najširšem pomenu besede in se mora pri odločitvi vprašanja, če smejo delo tudi ženske izvajati ali ne, upoštevati tega tovara, ki naj se premakne.

Ženske ne smejo pod nikakim pogojem sledečih del izvršavati:

1. Delo pri tovornih dvigalih.
2. Manipulacije pri stiskalnicah za vojev (bal), izvemši donajanja materiala, pri tem delu se pa morajo upoštevati predpisi za privlačalno delo.
3. Zlaganje drv in premoga.
4. Delo ob manipulaciji vozičkov,

karjol in platovoz v zavijalnem oddelku.

5. Manipulacije s suhimi klobasami v splošnem, bodisi ob fabrikaciji, v hladilnici (Trockenstube) ali v zavijalnici klobas; ravno to velja za izdelovanje mokrih klobas.

6. Vlaganje zvezanih zavojčkov tobaka (Briefscheiben) v vreče in odnašanje ter zlaganje napolnjenih tobačnih vreč v zavijalnici tobaka.

7. Manipulacije v toplem skladišču smodk (Zigarenwarenlager) in v ekonomskem skladišču (Ökonomielager), pri zadnjem osebno v kolikor gre za zlaganje težkih tovarov.

8. Kurjalna in razsvetljevalna dela pri prvih, kadar gre za postrežbo večjih peči ali kaliriferov.

Glede na presojo, če smejo odraščene delavke izvrševati privlačevalna dela ali če jih smejo zgolj delavci izvrševati, je merodajna teža tovara in pa način prevažanja.

(Dalje prih.)

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Skupina J. S. Z. v Gradcu priredi svoj mesečni sestanek v nedeljo, dne 21. decembra, ob 5. uri popoldne v prostorih slov. akad. društva »Zarja«, Prokopigasse št. 12. — Odbor.

O alkoholizmu in pavperizmu.

Pismo izpod krampa in lopate (št. 1).

Zdaj pa recite, da ni abstinence alkohola neka velehranilnica največjega sloga v najvišjem pomenu besede! Ali se vam znabiti zdi zdaj še čudno, če sem rekel, datemelji napredek ljudskega gospodarstva v varčnost? Iz malega raste veliko. — To ne velja samo za tiste, ki zidajo, ampak tudi za tiste, ki podirajo. Od zrna do zrna pogaja. kamen do kamna palača. Ali sem se zmotil, ko sem rekel, da se bodo morale hranilnice začeti gibati v smeri antialkoholnega gibanja, da se bode moral boj proti oderuštvo nadaljevati z bojem proti alkoholu, ker drugače utegne ta zmagaj požreti vse drugo. Kaj pomaga vlivati vodo v sod, ki je brez dna, kako naj zajemamo vodo z rešetom? Ha, to velja ravno tako, če to tudi ni voda, ampak n. pr.

mleko. To, kar se je zgradilo strudom, se mora ohraniti in skrbeti, da se ne podrere. Najnevarnejši zmagaj, ki bi utegnil vse naše gospodarsko gibanje in vse uspehe na ljudskogospodarskem polju pogoltniti, pa je — alkohol.

G. Kalan je zlat, zlato je njegovo pero, zlat je papir, na katerega piše svojo »Zlato Dobo«, in zlata je tinta, s katero piše.

Naši ljudje beže v Ameriko iskat zlatih jam in diamatnih gorá — pa imamo tega doma dosti. Kako bi pa mogli metati milijone proč, če bijih ne imeli? Kaj je Rothschild proti nam? Še muha ne, ampak mala mušica!

Za vsoto 100.000.000 K bi se dalo vsako leto sezidati 100 tovarov s kapitalom po 1.000.000 K, 10 tovarov s kapitalom po 10.000.000 K. Če bi te tovarne imele dobička, da bi se razdelil kot dividende po 8 odstotkov, bi znašale te dividende 8.000.000 K. Če bi se te dividende razdelile med delavce — bi imeli skupno lastnino, kakor bi rad dosegel socializem. — Koliko tisoče delavcev bi dobilo na ta način delo in zaslužek v teh tovarnah?

Ako bi si 100.000.000 K prihranili s popolno abstinenco, tedaj je to toliko, kolikor bi znašal zaslužek 100.000 delavcev, obrtnikov, trgovcev ali kmetov v enem letu po 1000 K letnega zaslužka računano.

Cerkveno premoženje v Avstriji znaša baje okrog 1000 milijonov (milijardo). V kolikem času prihranimo to premoženje samo na Slovenskem (ne v celi Avstriji)? Kult Bacchov in Venerin je neprimerno dražji kakor kult Kristusov in Marijin.

Dijaštvo se bori za zboljšanje gmotnih razmer (ravnatoko učitelstvo). En odstotek od izdatkov, ki jih vržemo proč za alkohol, znaša 1.000.000 K. Koliko bi se dalo zboljšati s tem denarjem dijaške gmotne razmere (ali tudi učiteljske)? Če bi inteligenca delala proti alkoholizmu (morda tudi s sodelovanjem dijaštva ali tudi učitelstva) in bi del teh prihranjenih stroškov porabila dežela in obrnila v podporo dijaštva (ali tudi učitelstva) ali sploh poleg tega tudi, da bi se dvignila splošna izobrazba in splošna kultura — ali bi ne bilo to dobiček na vse strani?

Inženir Jožef Tschermak ceni v članku pod naslovom: »Die Ausnutzung der Wasserkraft Krains« v »Rundschau für Technik und Wirt-

schaft« (Wien, Prag, Berlin) (glej »Slovenec« z dne 14. junija t. l., št. 134) vso izdatnost kranjskih vodnih moči na 130.000 konjskih sil, t. j. 13 konjskih sil na kvadratni kilometer ali 0,3 konjskih sil na glavo prebivalstva. Na nekem shodu na Jesenicah je pred par leti menda 19. februarja 1910, če se ne motim, ste pa trdili, če se prav spominam, g. doktor, da je vsaka konjska sila vredna okrog 1000 K. V kolikem času lahko kupimo vse te konjske sile samo z denarjem, ki ga izdamo za alkohol?

Velike so vodne moči, ampak alkoholne sile so močnejše in hujše!

Če bi tisti denar, ki ga naši ljudje potrošijo samo za pot in preseljevanje v Ameriko, obrnili za obrt in druga podjetja, ali bi ne imeli v zvezi z našimi vodnimi močmi in električnimi in drugimi napravami več koristi od tega?

Važna za blagor narodov je močnost politikov, največjega pomena in največje koristi za ljudstvo pravičnost vladarjev, potrebna večkrat za državo srčnost armade, a tudi zmernost naroda za blagino in gospodarski napredek in razcvit prave kulture ljudstva. Te štiri kreposti niso samo poglavitne kreposti za naše zasebno življenje, ampak so tudi kardinalne kreposti za naše javno življenje. In zmernost ni nič manj važna kakor druge tri.

Imamo telovadbo, da urimo telo, imamo izobraževalne organizacije, da bistrimo in vzgajamo razum in voljo, duha in srce, toda abstinence, to je važna v samopremagovanju v najvišji meri. S telovadbo si krepimo tela, z abstinenco in samopremagovanjem si krepimo in množimo svojo moralno moč in energijo. In moralna moč in energija ni manjšega pomena za obstoj in razvoj naroda, kakor so druge moči in energije.

Okno v svet.

Slovanov nas je 159 milijonov. Slovani so največji narod v Evropi. Tvorijo dobro tretjino vsega prebivalstva in zavzemajo izmed vseh narodov največji prostor na vsem svetu. Ako bodo trajali pravilni odnošaji, se število Slovanov podvoji v 40 letih. Germani se bodo podvojili v 100, Romani pa šele v 300 letih. Vse tako kaže, da pripada bodočnost Slovanom. Anglež dr. Wachsburn

O planinstvu.

(Napisal I. Dolenec.)

Pomen višin za zdravje in zdravljenje.

Deloma smo o tem že govorili. Ako greš na goro, prideš v zrak, ki je prost vsakega prahu in dima, prost bacilov. Poizkusi so pokazali, da je v Parizu na trotoarju v cm³ zraka 80.000 bacilov, na Eiffelovem stolpu, ki je 300 metrov visok, že le 800, v višini 2000 metrov v gorah pa samo 200. Gorski zrak sam na sebi vpliva najugodnejše na telesno zdravje. Ko greš na goro, se pošteno prepotiš in prideš v najneposrednejšo dotiko s solnčnimi žarki. Da je vse to za zdravje ugodno, je jasno, saj so svež zrak, potenje in solnce glavni stebri zdravja.

Poseben vpliv pa imajo žarki na gorah, kakor so dokazale izkušnje zadnjih let. V nižave dosepejo solnčni žarki močno oslabljeni, ker se v zraku razkrajajo in izgubljajo kemični žarki svojo moč na poti skozi vlažne in prašne zračne plasti. Zakaj prihajajo turisti tako rujavi z gora? In to tudi ozirom? Zato, ker na kožo vplivajo ne toliko svetlobni kot kemični žarki, in moč teh je na višavah večja kot v dolini. Posebno se čuti blagodejni vpliv kemičnih žarkov pri obolenosti živčevja. Nervoznim ljudem svetuje dandanes zdravnik v prvi vrsti solnčne kopeli na gorah, če le mogoče v višini nad 1000 metrov.

Poseben učinek solnčnih žarkov na gorah je pa spoznal švicarski zdrav-

nik dr. Bernhard, ki je prvi poizkusil celiti s pomočjo solnčnih žarkov odprte rane, ki se niso hotele zaceliti. Uspeh je bil presenetljiv. Rane, ki so bile dolgo časa odprte, so se zacelile. Prav tako pa sta dosegla dr. Bernhard in dr. Rollier iz Lesyna v Švici presenetljive uspehe z zdravljenjem kirurške tuberkuloze (kostne jetike, jetike členkov ali hrbtenice) potom solnčnih žarkov. O stvari je predaval na II. avstrijskem shodu proti tuberkulozi na Dunaju dr. Rollier koncem junija 1912. O stvari je poročal predsednik kranjskega »Pomožnega društva za bolne na pljučih« gospod doktor pl. Bleiweis v »Laibacher Zeitung« leta 1912, št. 152—154 in 232—235. Po tem poročilu povzamem sledeče:

Slučaji kirurške tuberkuloze so se morali zdraviti doslej z operacijo. Posledica operacije je bila včasih ohromelost dotičnega dela, v težkih slučajih se je moral tudi dotični ud odrezati. Bledi in večkrat pohabljeni otroci so zapuščali po taki bolezni bolnice.

Pri zdravljenju potom solnčnih žarkov pa ozdravi bolnik popolnoma brez operacije. Z zdravlilišč po gorah se vračajo otroci ne samo popolnoma zdravi glede tuberkuloze, ampak tudi okrepljeni in čvrstjeji. Uspehi se dosežejo tudi že z zdravljenjem v nižini, a počasi in slabše. Veliko bolj uspešno je zdravljenje, če se vrši v nadmorski višini 1000 metrov. Najboljši in ponolen uspeh se pa doseže v višini krog 1400 metrov. Neobhodno potrebna pa postanejo zdravlilišča v gorah pozimi, ko v

dolinah solnca sploh ni ali pa prihaja jo njegovi žarki do človeka dvakrat oslabljeni; prvič, ker vpadajo na zemljo v bolj poševni smeri, drugič, ker baš radi tega vzroka hodijo daljšo pot skozi zrak. V višinah pa se je pokazalo, da na primer v Leysinu v Švici v januarju leta 1911 bolniki samo en dan niso mogli ležati na solncu, dočim je bilo v dolini megleno morje; v vseh ostalih 30 dneh je bilo na solncu 30 do 40 stopinj C. toplote, dasi je bila gora pokrita čezinčez s snegom. Bolniki so ležali ali lahno oblečeni ali sploh goli v posebnih na vse strani odprtih prostorih (»Liegenhallen«). Odbijanje solnčnih žarkov na snegu samo njih moč povečuje. In Leysin leži 1450 metrov nad reko Rodanom, ki teče v dolini pod njim. Pri rahitičnih otrocih se je doseglo vedno popolno zdravljenje. Podobno je v zdravlilišču Davos v vzhodni Švici. Oba kraja sta seveda celo zimno polna bolnikov.

Na imenovanem shodu se je zato-rej sklenilo, da naj se ustanovijo s pomočjo države po vseh avstrijskih deželah, kjer je to mogoče, solnčna zdravlilišča, ali kakor jih imenujemo s tujim izrazom: helioterapični zavodi. Tudi naše »Društvo za bolne na pljučih« se je takoj lotilo priprav za ustanovitev takega zdravlilišča.

Ali pa pojdite v divno Trento! S Kranjske gore se do koč na Vršču 1612 metov pripeljete lahko z avtomobilom, če hočete; taka cesta je gori izpeljana. Nato greste po jezdnji poti v nebeško dolino Tento ob zapadnem

vznožju Triglava. Naj ste videli še toliko lepih dolin na svetu, v Tenti boste strmeli. Vsa dolina je napolnjena s skalami, ki so se zavalile z julijskih aristokratov v dolino. Po teh skalah rastejo smreke; na neki veliki skali s širokim in nekoliko vdrtim hrbtom je napravil pridni in kot cerkvena miš revni Trentar celo malo njivico s krompirjem. Po dolini šumi globoko v svoji strugi skozi grmade kamenja bistra Soča, hči trentske planin, vsa dolina je pa obdana od nebotičnih nad 2008 metrov visokih gora. O nevarnosti na tej poti seveda ni niti govora. V Trento čez Vršč priide vsakdo, ki je vstrajen v hoji, če lahko pride v hotel Tivoli.

Glede nevarnejših gora je tako-le. Pot iz Kredarice na Triglav velja za težavno pot, a je tako izvrstno zavarovana s klini in žicami, da se še ni nikdar in nikdo na njej ponesrečil. Sicer pa ne rečem, da nesreča ni mogoča. Ako se komu le prerado zavrti v glavi in je sam, se lahko malo potolče ali pa še precej. V obče pa je glede velikih gora tako: Človek naj sam sebe presodi in potem naj gre po teh klinih in pleza ob teh vrhov ali pa ne.

Saj ni nič smešnejšega kot mnenje, da je neobhodno potrebno hoditi na visoke gore, ako hočemo uživati planinski svet. Na nizkih ima človek mnogokrat več užitka kot na višavah. Seveda, bahati se ne more, češ, tu in tam sem bil. Mi pa ne bomo hodili na gore radi čeljustanja po mestu, ampak radi užitka na gorah.

pravi: »Latinsko in nemško plemo je preživelo svoj vek, a ni umelo izvršiti prave krščanske civilizacije, povzdigovalo je gmotne koristi nad duševne, čestilo je boga mamona. Čakamo na prihod Slovanstva, da bi prerodilo Evropo, da bi utrdilo načelo pobratimstva vsega sveta in Kristusovega kraljestva na zemlji. Slovansko plemo živi šele svojo mladeniško dobo. Kaj bo, ko doraste, v kakšni meri bo uresničilo svoje ideale in dalo boljši in dragocenejši razvoj civilizaciji — to pokaže doba prihodnosti, doba slovanska.

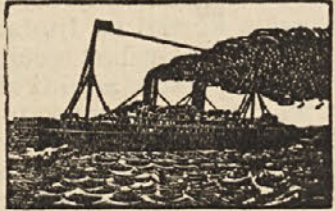
Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Miha Moškerc. — Tisk Katoliške Tiskarne.

PRAVI :FRANCK: KAVIN PRIDATEK

izboljša okus zrnate kave,
dá lepo barvo ter oni fini
okus, katerega zrnata kava
nikdar ne more nuditi.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Hawre v
New-York
francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna pojasnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši »Kmetijske posojilnice«.

ED. ŠMARDA

KUČ

Zdravniško priporočeno **kritično vino, daje moč in zdravje.**
Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštne povzetju K 4:50.

Edina zaloga **BR. NOVAKOVIČ**
veletrgovina vina, vermuta, marsale, malage, konjaka, žganja itd.
LJUBLJANA.

Sladni čaj-zajtrk!

Krili 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto mleka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladni čaj. Je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: lekarnar Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 109, Josefstadtstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4. V Gradcu: Sackstrasse št. 4. Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih trdk Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, kreplivo in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti oginjivanju otrok in proti potjenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, steklenica 70 v.
Sladin“ za otroke, skatila 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec kreplivo sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krone 80 v.

»Potniki« Ameriko
plavati želijo dobro, po ceni in
nemožljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Kmetetka**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20,
Rudolfova Pijavica dežja se brezplačno.

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov Avgust Drelse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročilu na štedilna ognjišča in peči

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezentin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, zavratin, volne, bombaža, sukna itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Tovarne za asbestskrilil „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski materijal
Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

Vrstvena znamka.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Trzinu, Gorenjsko.
Najmodernejša podjetje monarhije.
Otvoril sem lastno prodajalno
Na drobno v Ljubljani Na debelo
Breg št. 20 (Gojzova hiša).

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Solidno izdelane
dežnike in
solnčnike
priporoča

po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

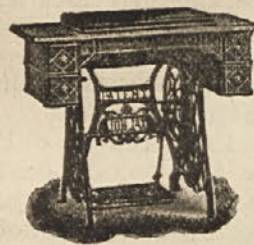
IVAN JAX in SIN v Ljubljani,

Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =

Naiboliša, naisigurneša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4³/₄ %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih obresti 4-75 kron na leto. Stanje vlog je bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov kron. Za nalaganje po pošti so poštahranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.